

SAATEKS

„Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2018“ ilmub aastal, kui tähistame saja aasta möödumist esimese ÕSi, „Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamatu“ ilmumisest. Sajandi jooksul on Eestis tehtud kokku kaksteist õigekeelsussõnaraamatut: 1918, 1925–1937, 1933, 1938 (koolisõnaraamat), 1948–1951 (jäi pooleli), 1953, 1960, 1976, 1999, 2004 (õpilase ÕS), 2006, 2013. Praegune õigekeelsussõnaraamat, ÕSide reas kolmeteistkümmes, jätkab joont, mille on sõnastanud „Eesti keele sõnaraamatu ÕS 1999“ ja „Eesti õigekeelsussõnaraamatu ÕS 2006“ toimetaja Tiiu Erelt: see on kirjakeele ja tänapäeva keele sõnaraamat, suunav ja soovitav sõnaraamat, kirjakeele normi alus.

Kirjakeele sõnaraamatuna hõlmab ÕS 2018 eelkõige kirjakeele kui üldrahvalikult kasutatava ja ühtseima keelekuju sõnavara ning palju vähemal määral nii koha- kui ka sotsiaalmurrete sõnavara. Oskuskeel on kirjakeele osa, kuid erialati võib kehtida tavasid, mis siinses sõnaraamatus ei kajastu.

Tänapäeva keele sõnaraamatuna esitab ÕS 2018 keelt, mida me praegu räägime ja kirjutame, XXI sajandi alguse keelt.

Suunava ja soovitava sõnaraamatuna ei piirdu ÕS 2018 keelekasutuse kirjeldamisega, vaid annab ka hinnanguid, mis on hea ja mis halb keel.

Normatiivse sõnaraamatuna esitab ÕS 2018 kirjakeele norme, on kirjakeele normi alus. Tuleb siiski tähele panna, et keele normimine on küll keelekorralduse ülesanne, kuid keele- normide rakendamine juba muude institutsioonide töö. Ametliku keelekasutuse kohta kehtib Vabariigi Valitsuse 9. juuni 2011. a määrusega nr 71 kinnitatud „Eesti kirjakeele normi rakendamise kord“. Väljaspool ametlikku keelekasutust on sõnaraamat mõeldud aga kõigile neile, kes soovivad järgida hea keelekasutuse tava.

Siinne ÕS 2018 on „Eesti õigekeelsussõnaraamatu ÕS 2013“ uustrükk. On lisatud 2600 uut sõna (märksõnadena või sõnartiklite sees liitsõnade ja tuletistena) ning jäetud välja aegunud keelendeid. On täiendatud sõnaseletusi (sh lisatud nii oma- kui ka võõrsõnade uudistähendusi) ja täpsustatud märgendeid. On korrastatud ja värskendatud näitestikku, et see paremini kirjeldaks märksõnade tähendust ja lausesse sobitumist, ning on ajakohastatud ja ühtlustatud soovitusi. Täiendatud on muuttüübistikku, igale tüübile on lisatud andmed tüvemuutuste kohta. Mõnel üksikul juhul on muudetud sõnakuju ja käänamist. Abiks on olnud „Eesti keele seletav sõnaraamat“ ja „Võõrsõnade leksikon“.

Peale koostajate on sõnaraamatu heaks palju tööd teinud Peeter Päll, kes on koostanud kohanimevalimiku ja hääldusjuhised, Ülle Viks, kes on koostanud muuttüübistiku ja teinud rohkesti kasulikke ühtlustusparandusi, Argo Mund, kes on aidanud lisada uusi sõnu ja lugeda korrektuuri. Termininõu on andnud merekeele nõukoda, botaanika, sõjanduse ja lennunduse terminoloogia komisjon, lisaks muudegi erialade asjatundjad. Emakeele Seltsi keeleteoimkond on olnud toeks soovitude kujundamisel. Sõnaraamatu kasutajad on teinud väärt ettepanekuid sõnaraamatu täiendamiseks ja ajakohastamiseks. Suur tänu kõigile!

Paberväljaandega rööpselt on valminud sõnaraamatu veebiversioon (aadressil <http://www.eki.ee/dict/qs2018>), mille on ette valmistanud Indrek Hein, Ain Teesalu ja Ülle Viks.

Sõnaraamatuga koos sobib kasutada „Eesti õigekeelsuskäsiraamatut“ (ilmub veebis 2019), Tiiu Erelti „Eesti ortograafiat“ (5. tr 2016) või Mati Erelti, Tiiu Erelti ja Kristiina Rossi „Eesti keele käsiraamatut“ (3. tr 2007). ÕS 2018 ja need raamatud täiendavad üksteist.

Toimetaja